

TURRE DE SANTA MARIA NAVARRESA

A tres millios a Nord dae su portu de Arbatassa pesat sa de Santa Maria Navarresa, fraigada in antis de su 1591. Compidaiait su tretu de mare dae in antis su portu de Santa Maria e is marinas cara a sa bidda de Lotzorai, finas a su gulfu de su portu de Arbatassa. Giovanni Fara, in sa sua De Chorografia Sardiniae, dda ponet paris cun is de Terranoa, Pasada e Arbatassa in su grupu de cuddas turres chi esistint giai primu de su sèculu XVII. Mancari sa forma sua tipica de su Seschentos, non nos permetet de dda collocare meda addae de su 1591. Est possibile chi Fara siat istadu leadu in trassa, sigomente sa fortilesa fiat istada costruida subra de is restos de una torre pisana prus antiga.

Su portu de Santa Maria fiat un'alternativa a su de Arbatassa ma fiat fintzas bersàlliu de is corsaros chi, amparados dae s'isuledda de Ogiastrea, molestaiant a fitianu cuddas costas. Sa fortilesa, posta subra unos cantos iscòglios a 12 metros subra su livellu de su mare, faghiait craru subra una bona parte de s'orizzonte, prus a mancu pro unos 17 Km. Fiat in cuntatu visivu cun s'abbaidòrgiu de Monte Santu a Nord e cun is turres de Arbatassa e de Bellavista a Sud. In su Seschentos fiat presidiada dae un'alcaide, un'artiglieri e dae tres sordados, gasi puru finas a s'acabbu de su sèculu XVIII. Dae una relazione in contu de s'istadu de is fortificatziones fatas in su 1772 dae su Coronellu Ripoll, is torrieris aiant a disponimentu duos cannoneas càlibru 5 e càlibru 6, bator ispingardas e deghe fusiles.

TURRE DE SANTU MICHELI

Custa torre, nòdida fintzas cun su nùmene de San Miguel de Arbatassa, fiat istada pesada in positzione istratègica a s'imbuccadura de su portu de Arbatassa, a paga distàntzia de su paisu de Tortolì. Cun probabilidade torrat a artziare a sa metade de su sèculu XVI, ca durante su Parlamentu de De Heredia (1553-1554), vitzerè de su Rennu de Sardigna, si signalaiait chi "los de Ullastre" aiant giai provididu a su fràigu de una fortificatzione "pro sa defensio y tenta de su port" de Arbatassa. Sa fortilesa pro is funtziones suas e pro sa forma troncoconica, aparteniait a sa casta de is turres gagliarde naradas fintzas "de Armas" o "Fortaleis". Durante sa bisita de su Camos fiat presidiada dae solos duos òmines de guàrdia. Unu sèculu prus tardos su distacamentu suo fiat cumposta dae un'alcaide, un'artiglieri, e tres sordados, chi teniant in dotatzione bator cannoneas de vàriu càlibru, duos spingarde e ses fusiles. Fiat mutida fintzas turri de is prepustus, est a nàrrere "sa torre de is prepostos", in àteras paràulas de is funtzionàrios de sa dogana. Difatis, sa fortilesa, costruida a impinna a sa Caletta de is Genoveis, teniat su còmputu de compidare su naviglio in intrada e in essida. A cada coladòrgiu, is naes deviant rispòndere a sa sarva isparada dae sa torre e, in casu de mancada risposta, podiant èssere corfidas dae s'artillieria. A s'arbèschida, su boccaporto deviat èssere serradu e sa scaletta mòbile ritirada. Fiat proibidu a su personale de guàrdia s'istesiare de su postu de traballu e acasagiare de is fèminas. Chie fiat iscobertu fiat punidu cun sa galera. Totu custa severidade fiat motivada dae su perìgulu costante de atacos barbareschi, chi in sa zona deviant èssere numerois, comente a potzamus deduire fintzas de su nùmene de sa bighina Cala Moresca.

TURRE DE LARGAVISTA

A Nord de su portu de Arbatassa s'agatat unu promontòriu artu e de colore ispanu, chi s'istichit in mare chi si narat oe capu de Bellavista, paris cun su de Monte Santu formant su gulfu de Ogiastrea. Subra custu promontòriu s'agataiait sa torre de Largavista o de Bellavista, chi oe non esistit prus. Fiat istada fatda intre su 1590 e su 1639 comente logu de craru. In dotatzione teniat un'ispingarda ebbia e fiat presidiada dae duos sordados, chi dipendiant dae s'alcaide de Arbatassa. S'artària sua e sa positzione ddi permitiant de dominare subra bona parte de su gulfu de Ogiastrea, subra is bidditzolos de Tortolì, Gelisuli e Lotzorai: fiat in cuntatu visivu cun is turres de Santa Maria, de Arbatassa a Nord e cun sa de Santu Millanu a Sud.

TURRE DE SANTU MILLANU

In sa punta suta Bellavista, a inghìriu de su 1639 fiat istada pesada sa turre de Santu Millanu, dae su nùmene de sa cresiedda de sartu chi est a probe. Cun is 43 metros suos subra su livellu de su mare, compidaiat sa marina de Cea a Nord e sa de Orrì a Sud. Fiat in cuntatu visivu cun sa turre de Barì e cun sa de Bellavista. Nòdida fintzas cun su nùmene de turre de su Zacurro, dae su nùmene de sa marina chi s'estendet a Sud-est dae s'omònima turre. Fiat una simpre turre de guàrdia. In su 1771, fiat custoida dae un'alcaide e duos sordados. S'armamentu suo cunsistiat in unu cannone de ferru de càlibru 4, ses fusiles, duas ispingardas e ateretantos muschetos. De is iscontros chi de seguru si fiant tentos a suta de sa turre no est l'òmpida peruna noa ufitziale, esistet petzi una paristòria intitulada "Sa nai ammarmurada", est a nàrrere sa nae de pedra. Custu contu narat chi una nae barbaresca, a pustis de àere chircadu de nde furare s'istàtua de sa Madonna, fiat istada mudada in s'iscògliu chi istupat in s'oru de sa costa a in antis de sa turre de Santu Millanu.